

Yttrande avseende Boverkets förslag till föreskrifter om regionplan

Samhällsbyggarna är en förening för alla som är professionellt engagerade i att bygga, utveckla och förvalta vårt samhälle. Vi är en branschövergripande ideell nätverksorganisation. Vad som gör Samhällsbyggarna unikt är vår bredd med spetskompetenser inom samhällsbyggnadsområdets alla delar. Detta remissvar utgår från två av förningens syften; att bidra till kompetensutveckling för att hålla hög nivå på yrkeskunskapen hos medlemmarna och att arbeta för utveckling av lagar och praxis som gynnar en effektiv samhällsbyggnadssektor.

Våra synpunkter kan sammanfattas enligt följande:

- Digitaliseringen av samhällsbyggandet kräver digital information även för regionplaner.
- Standardiserade geodata erbjuder ekonomiska och demokratiska fördelar samt stöd för hållbar utveckling.
- Utmaningar inkluderar samverkan mellan olika hierarkiska nivåer, hantering av planering utanför plan- och bygglagen samt behovet av utvärdering och gemensam utvecklingsagenda.
- Betoning av sekretessfrågor vid digitalt arbete, vägledning från statliga myndigheter anses vara nödvändig.

Föreskrifter om regionplan – några utgångspunkter

Föreskrifterna ska fungera som stöd för detta arbete och säkerställa att innehållet i planen följer innehållskraven enligt 7 kap. plan- och bygglagen (2010:900), PBL. Genom föreskrifterna regleras hur byggstenarna, det vill säga innehållet, i regionplanen ska identifieras digitalt.

Dagens krav på och utveckling av digital information i samhällsbyggnadsprocessen innebär att också den bakomliggande informationen vid framtagande av i detaljplaner, översiktsplaner och regionplaner behöver vara digitala. Samhällsbyggarna delar Boverkets uppfattning om behovet av att digitalisera regionplanen. Samhällsbyggarna instämmer vidare i att det behövs tvingande bestämmelser för att en digital samhällsbyggnadsprocess ska kunna införas, vilket även gäller regionplaner.

Som påpekas i Lantmäteriets slutrapport 3 för Uppdraget att verka för en smartare samhällsbyggnadsprocess, är det potentiella ekonomiska värdet avsevärt när det gäller användningen av standardiserade geodata. Samhällsbyggarna vill också lyfta fram den ökade möjligheten till demokratisk inflytande i processen och att den genom digitalisering lättare kan möta behovet av information för att koppla ekonomiska, sociala och ekologiska mål som vid tillämpningen av till exempel agenda 2030 i samhällsbyggandet.

Hittills har lite evidens kommit fram som visar på vinsterna med en digital samhällsbyggnadsprocess. Oavsett detta är den allmänna uppfattningen, vilket Samhällsbyggarna i högsta grad delar, att potentialen finns där. Krav på digitalt underlag för regionplaner, trots att det berör en relativt liten del av hela rikets yta, synes vara självklart inte minst då det berör en betydande del av befolkningen.

Utmaningar att hantera

Med utgångspunkt i Samhällsbyggarnas positiva inställning till Boverkets förslag till riktlinjer vill vi formulera några utmaningar som återstår att hantera för att få till en effektiv process för det fysiska samhällsbyggandet. När all relevant data som ligger till grund för överväganden i planer för den fysiska miljön är digitaliserad underlättas samverkan och koordinering mellan olika hierarkiska nivåer i planeringsprocessen och planeringsarbetet över tid.

Det är också viktigt att väga in den planering som starkt påverkar samhällsbyggandeprocessen men inte finns med i plan- och bygglagen. Särskilt viktigt är planering av nationell trafikinfrastruktur och struktur för energiförsörjning. Även denna planering bör möta krav på koordinerat och samordnat digitalt underlag för deras planeringsinriktning. Här vägs nationella intressen ihop med regionala och ibland även kommunala intressen vilket borde få en stor tyngd i den regionala planeringen.

I ett vertikalt perspektiv bör riksintressen gå att koppla eller härleda till ett beslut om ett enskilt bygglov. Samtidigt ska ur ett horisontellt perspektiv kompletterande och ständigt utvecklad kunskap om ekonomiska, sociala och ekologiska förhållanden kunna slå igenom i varje planeringsprocess på den aktuella hierarkiska nivån. Det torde innebära att underlaget eller de byggstenar som används i framtagandet av en regionplan mycket väl kan vara irrelevant redan något år efter att beslut om regionsplanen har fattats. Hur den vertikala respektive horisontella planeringsprocessens grundläggande kunskapsläge utvecklas i en digital värld behöver studeras närmare särskilt ur ett övergripande samhällsekonomiskt men också ur ett demokratiskt perspektiv där också klimatkrisens effekter beaktas.

Samhällsbyggarna delar Boverkets skrivning om att arbete med digitalisering har pågått inom samhällsbyggnadsbranschen i många år men att något genombrott som gett samhällsekonomiska vinster ännu inte skett. Samhällsbyggarna önskar att någon central funktion, till exempel Boverket eller Lantmäteriet, skulle ta initiativ till utvärdering av branschgemensam utvecklingsagenda för att identifiera nyttorna med en utvecklad digital samhällsbyggnadsprocess. Samhällsbyggarna bedömer att det finns en rad organisationer, myndigheter och företag som kan och vill bidra i en sådant arbete.

I remissunderlaget poängteras regionens ansvar vad gäller sekretess vid arbetet med att upprätta regionplanen. Med alltmer digitalt underlag blir frågan allt viktigare i samhällsplaneringen. Samhällsbyggarna delar Boverkets bedömning att det behövs vägledning från statliga myndigheter för att kunna hantera sådana frågor. Detta gäller naturligtvis inte bara regionplanen utan även många andra planinstrument som också omfattas av plan- och bygglagen. Generellt bedömer Samhällsbyggarna att det finns en osäkerhet här hos enskilda handläggare och beslutsfattare.

Stockholm 2024-04-12

Dag Björklund

Ordförande Samhällsbyggarna